

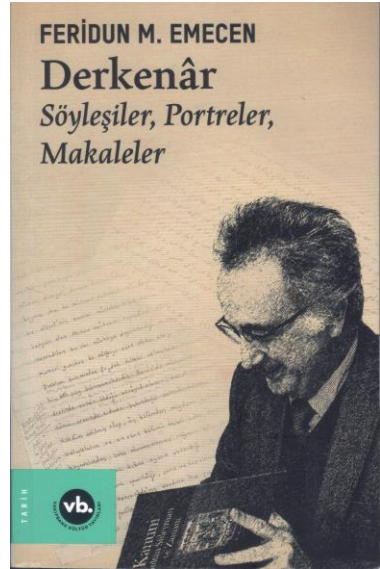
KİTAP DEĞERLENDİRME/BOOK REVIEW

Feridun M. Emecen, *DERKENÂR SÖYLEŞİLER, PORTRELER, MAKALELER*, Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul, 2024, 592 s., ISBN: 978-625-6385-78-8.*

Bekir TÛTÛNCÛ**

Feridun M. Emecen tarafından kaleme alınan *Derkenâr Söyleşiler, Portreler, Makaleler* başlıklı kitap, yazarın önsözü ile başlamakta olup, bu kısımdan itibaren Söyleşiler, Raporlar Notlar Okumalar, Portreler Hocalarım: Dört Portre, Makaleler Mütalaalar Görüşler olmak üzere dört ana kısımdan meydana getirilmiştir.

Kitabın Söyleşiler kısmında yazarın genel olarak şahsi yaşamı, eğitim hayatı, akademik kariyer tecrübeleri, tarih anlayışı, popüler ve akademik manada Osmanlı tarihinin tartışmalı hususları hakkındaki mülahazaları ve yer aldığı çeşitli projeleri hakkında gerçekleştirdiği mülakatlar bulunmaktadır. Kitabın ikinci kısmında Osmanlı tarihi üzerine dünyada ve Türkiye’de meydana gelen ilmi tartışmalar hakkındaki yazarın kanaatine ve katkılarına yer verilmiş olup, ilk Osmanlı kaynaklarından bir örnekle metodolojik bir değerlendirmeye ve teşkil edilecek bir kent müzesinin tematik oluşumuna dair önerilerine yer verilmiştir. Kitabın Portreler adı altında üçüncü kısmında ise bir yandan yazarın eğitime ve akademik

* Gönderim Tarihi: 26.06.2024. Kabul Tarihi: 15.07.2024

** Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, TRABZON.
bekirtutuncu@outlook.com, ORCID: 0000-0001-7873-5144.

kariyerine katkıda bulunmuş hocalarına temas edilirken, diğer taraftan yazarın akademik çevre ile olan ilişkileri ele alınmıştır. Kitabın son kısmı, yazarın deyimiyle “daha akademik türe girebilecek makalelerden” ve yazarın akademik kariyerinde ilgi ve istidadına inhisar eden, uzun yıllar üzerine çalışıp katkıda bulunduğu alanlardaki yazılarına yer verilmekle birlikte, son yıllarda ülkemizde yaşanmış olan doğal afetler hakkındaki mülahazaları ele alınmıştır.

Eserin Söyleşiler kısmında Tarih Çerçevemi Nasıl Kurdum? başlığı altında Emecen, gerçekleştirdiği mülakatında doğup büyüdüğü coğrafya, ailesinin kökeni ve yerleşim hareketlerinden bahsettikten sonra yapmış olduğu araştırmalar neticesinde aile bağlantılarını 1480’li yıllara değin götürebildiğini belirtmiştir (s.13). Bu bilgiler onun kılı kırk yaran araştırmacı hüviyetine dair önemli karineler sunmakla birlikte, okumaya çok istekli olduğuna dair vermiş olduğu tafsilatlı anekdotlar da onun bu yönünü destekler mahiyettedirler. Araştırmacı kişiliğiyle uyumlu ve fakat bu alanda akademik bir kariyere sahip olacağını aklına getirmemiş olan Emecen, 1975’te İstanbul Üniversitesi tarih bölümüne öğrenci olarak girmiş ve bundan sonra burada uzun yıllar çalışmıştır. Özellikle o yıllarda Annales ekolünün de etkisiyle sosyal tarih alanına ilgi duyan Emecen, Osmanlı tarihi özelinde defteroloji çalışmalarının revaçta olduğu, Nejat Göyünç, ve İsmet Miroğlu gibi isimlerin de tahrir defteri temelli çalışmalarını meydana getirdikleri bir dönemde, kendisi de Manisa Kazası’nı çalışmaya başlamıştır (s.20).

Emecen’in yine aynı başlık altında değindiği hususlardan ve kitabın muhtelif kısımlarından elde edilen karineler, kendisinin tarih anlayışı ve tarihçilik kimliği hakkında çıkarımlar yapılmasına olanak tanımaktadır. Bundan hareketle Emecen’in belgeye ve tarihsel olguya sadık fakat tamamen onların esiri olmadan, yani tarihçiyi âmil kılan bir metodu bulunduğunu ve aynı zamanda ideolojik fikirlerden de azade bir şekilde araştırdığı dönemin konjonktürünü ve dilini çözüp anladıktan sonra eserlerine bunları bilimsel bir titizlikle aktardığını söylemek mümkündür. Nitekim 2016’da Pecs’te Osmanlı-Macar ilişkileri hakkında gerçekleştirilen bir sempozyumda tebliğini sunarken maksadının “*burada temel gayem, Osmanlı idaresi altında Macaristan algısı ve Osmanlı siyasetinin mahiyetini tam olarak anlamaktı*” (s.31) sözleri, onun olay ve olgular muvacehesinde tarihçi olarak konumunu belirtmektedir. Yetiştirmiş olduğu talebeleri ve çalışma sahalarıyla ilgili bilgilere de yer veren Emecen’in, öğrencilerinin ilgi ve istidadlarını gözettiği ve aynı zamanda öğrencilerini kendisinin ilgilendiği alanlara da çekerek kabiliyetlerine göre özgün yüksek lisans ve doktora tezleri meydana getirmelerine destek olduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı siyasi tarihi, hanedan politikaları, askeri tarih, şehir ve bölge tarihi alanlarından doktora ve yüksek lisans tezleri hazırlattığı bilinmektedir. (s.41-43)

Bir başka söyleşisinde, tarihi “*kendimizi tanımak ve bilmek*” olarak telakki eden Emecen, tarihi ve onu oluşturan en önemli unsurlardan olan maziyi

canlı bir organizma ve dolayısıyla sürekli değişmekte olan bir gerçek olarak ele almaktadır (s.51-52). Eserin muhtelif yerlerinde anlamak-anlamlandırmak mefhumlarını sıkça geçiren Emecen için “anlama”nın da kendi tarih tanımı içerisinde yer aldığını söylemek mümkündür. Nitekim tarihi gelecek ile ilişkilendiren teması olan bir fuara gittiğinde, fuara “*Tarih: Zamanı Anlamak İçin*” temasının tarih ilmine daha yaraşır bir mahiyeti olduğuna yönelik sözleri bu veçhede manidar görünmektedir (s. 107).

Toplumsal ve kültürel birçok proje ve çalışmada yer alan, şehirlerin tarihi ve kültürel dokularının korunması yönünden titiz bir yapıya sahip olan Emecen için İstanbul kenti önemli bir yere sahiptir. Divan şairi Hayalî’den mülhem olarak bir söyleşisine adını veren “*Ol Mahiler Ki Derya İçredirler Deryayı Bilmezler*” sözü İstanbul’da yaşayan, ancak İstanbul’un tarihî mirasından ve kültür yaşantısından bihaber olan günümüz İstanbul sakinleri için kullanılmış bir eleştiri mahiyetindedir. Bu eleştirisinde İstanbul tarihinin iyi bilinmesi ve onun yalnızca günümüz anlamıyla bir şehir olarak değil, siyasi, maddi, manevi ve kültürel açılardan tarihi rolünün iyi bilinmesi gerektiğini salık vermektedir (s. 69-74). Dolayısıyla ona göre tarihçi olarak da İstanbul’a ancak bu suretle sahip çıkılabilir, tarihî ve kentsel dokusunun korunmasına bu şekilde katkıda bulunulabilir.

Tarihe olan ilgi ve alakasını “*bilinmeyen geçmişe merak*” olarak özetleyen Emecen, ilmi tartışmaları ve yeni tarihsel modellemeleri takip etmenin, arşiv malzemelerini de bu zeminde incelemenin gerekliliğine dikkat çekmiş; sadece belgelerin kronolojik bir sıra halinde alt alta dizilmesi suretiyle yapılan çalışmaların, esasında tarihçi için “aracı” rolünde bulunan belgelerin bu vasfının dışına çıkılmasına yol açtığını ve neticede anlamsız çalışmalar meydana getirildiğini belirtmiştir (s.111-114).

Emecen’in doğup büyüdüğü coğrafya olan Karadeniz’e karşı ilgisi ve merakı onun akademik çalışmalarında da tebellür etmiştir. Başta Giresun olmak üzere Karadeniz’in muhtelif şehirlerinin yerleşim tarihleri, demografik yapıları, limanları, esnafları, Osmanlı klasik dönemindeki idari yapılanmaları, kasaba ve ilçelerin inkişafı gibi birçok hususta bölge üzerine çalışmalar yapmıştır. Akademik kariyerinde mesaisinin önemli bir kısmını Karadeniz bölge tarihine ayırdığı bilinen Emecen’in bu alanda arşiv belgelerine ve kitabi kaynaklara müstenit birçok monografisi olmakla beraber, bu çalışmalarını tedvin ederek kitap haline getirmiştir. Kendisinin bu coğrafyaya olan kişisel ve duygusal bağlarına rağmen, çalışmaları incelendiğinde akademik üslup ve bilimsel metotların çizgisinden ayrılmadan ve bunun bölge tarihi için bir ihtiyaç mahiyetinde olduğu düşüncesiyle bölge tarihi çalışmalarına istikamet vermiştir (s.121-127).

Osmanlı Devleti’nin klasik dönemi ile bu dönemin temayüz eden şahsiyetleri ve olaylarıyla ilgili Emecen’in kendine has fikirlerini havi

monografileri ve kitapları bulunmaktadır. Popüler kültürde de hayli üzerinde durulan bu dönem hakkında Emecen, her kesimin bilgisine başvurduğu önemli bir ilim insanı olarak, söyleşileri de incelendiğinde bu dönem hakkında kendisine sorulan soruları yanıtladığı görülür. İstanbul'un fethi sırasında karadan yürütülen gemiler hususunda Emecen, bunun günümüzde dahi tek bir gecede başarılamayacağından bahisle, bu hareketin çok önceden planlanmış olduğu kanaatinde. Nitekim Rumeli Hisarı inşası sırasında muhtelif koylarda üsler oluşturulmuş olduğu ve buralarda çeşitli türden gemilerin inşa edilmeye başlandığını, gemilerin karadan yürütülmesi için en uygun fizikî şartlara sahip ve aynı zamanda Bizans'ın göremeyeceği bir güzergâh olarak Beşiktaş Koyu'ndan Çifte Sütunlara doğru uzana güzergâh olduğunu belirtmiştir (s.130-133). İstanbul'un İslamiyet ve Hıristiyanlık için önemli bir yere sahip olduğunu belirten Emecen, Fatih'in, Yıldırım Bayezid döneminde revaç bulan cihan imparatorluğu kurma idealini benimsediği ve ilk hükümdarlığından azledildikten sonra gittiği Manisa'da geçirdiği beş yılda fikrî temelde kendisini bu uğurda yetiştirmiş olduğu görüşündedir. (s.137-138)

Klasik dönemin bir diğer önemli hükümdarı olan Kanuni Sultan Süleyman ve onun dönemi hakkında da makale ve kitapları bulunan Emecen, bu dönemi özellikle zihniyet tarihi bakımından ayrı bir mercek altına almıştır. Kanuni Sultan Süleyman ile birlikte artık Osmanlıların cihan hakimiyeti telakkisinin farklı bir veçhe kazandığını öne sürmüştür. Bu noktada söz konusu devrin zihniyet/düşünce dünyasının bilinmesi ve bunun göz önünde bulundurulması yorum geliştirilmesini salık vermektedir. Mesela dönemin üretici faaliyetlerinde tarımsal arazinin azalmasından dolayı meydana gelen aksaklıklar ve buna bağlı olarak "sosyal tansiyon"da artış, Hicrî bininci yılın yaklaşmasıyla birlikte kıyametin kopacağına dair düşünceler ve geliştirilen eskatolojik yorumlar, ebedi saadet vb. dönemin siyasetini, hükümdar imajını ve hatta hukuki düzenini etkileyen faktörler hesaba katmak elzemdir (s.214-215).

Kitabın ikinci kısmında Emecen, Edirne'de teşkil edilecek bir tarih müzesinde Edirne kenti etrafında ve Türk hakimiyeti dönemini kapsayacak tematik bir konsept önerisinde bulunmuştur. Türklerin Balkanlara ve oradan Orta Avrupa'ya ilerleyişlerinde Edirne'nin önemini göstermek bağlamında, Türkler arasında ilk kez kimlerin Balkanlara gitmiş olduğu, Selçuklu döneminde Çaka Bey'in Adalar Denizi ve Balkan kıyılarına olan akınları, Aydınoğlu Umur Bey'in Rumeli kıyılarına akınları, Osmanlıların Balkanlara girişlerinde etkili olan amiller, Osmanlıların Edirne'de yapmış oldukları mimari eserler, Edirne'nin fethinden Bulgar işgaline kadar şehrin siyasi ve sosyal gelişimi hakkında bilgileri ihtiva eden arşiv belgeleri ve defter serilerinden örnekler, Osmanlıların Balkanlarda uyguladıkları istimalet politikasının zimmi hukuk çerçevesinde işlenmesi, gayrimüslim tebaanın Osmanlı askeri-bürokratik sistemine dahil edilişleri, Kosova savaşları, Niğbolu Savaşı ve Fetret döneminde

Edirne ve Balkanların önemi gibi temaların müzede çeşitli şekillerde işlenebileceğine yönelik önerileri olmuştur (s.249-257).

Osmanlı tarihinin dönemlere ayrılması ve özellikle klasik dönem nitelenmesi üzerine Türkiye’de ve dünyada yapılan tartışma ve öneriler üzerine Emecen’in de çeşitli monografiler hazırladığı ve kitaplarında da bu konuya yer ayırdığı bilinmektedir. Klasik Çağ Osmanlı Tarihçiliğinin Meseleleri başlığı altında Emecen, Osmanlı tarihinin dönemlendirilmesinde kullanılan klasik çağ mefhumunun nerede başladığı ve bittiği, daha doğrusu bu kavramın nasıl sınırlandırılabilirliği hakkında bazı mütalaalarda bulunmuştur. Özellikle Fatih döneminin sonuna kadar olan devrenin Osmanlı tarihinde ilerleme paradigmasıyla ele alındığını belirtmekle beraber, ortada bir gelişmenin olduğunu fakat bunun düz bir çizgi halinde ve sorunsuz bir biçimde gerçekleşmediğini düşünmektedir (s.259). Kendisi klasik çağı hazırlık/başlangıç dönemi ve artık temellerin atılmış olduğu, zaman zaman sarsıntılar yaşansa da klasik ana çizgiden çıkılmayan dönem olarak iki kısımda ele almaktadır. Emecen’in tarif ettiği ikinci dönem içerisinde yaşanan kırılma anları, bazı tarihçilerce klasik dönemin son bulduğuna dair yorumları beraberinde getirirse de ona göre bu kırılma anları da klasik yapının içerisinde yer alan gelişmelerdir. Emecen, klasik çağın bitişini teşkil edecek kırılma noktasının devrimsel bir niteliği haiz olması gerektiğini düşünmekte ve böylesi bir gelişmenin ancak Tanzimat dönemiyle birlikte meydana gelmiş olabileceğini ileri sürmektedir (s.260-261).

XVI. yüzyılın ikinci yarısı ve XVII. yüzyıl, dünya tarihinde yaşanan siyasi, sosyal, demografik, askeri ve ekonomik gelişmelerin tarihçilerce değişim, dönüşüm, kriz gibi paradigmalara ele alındığı bir dönem olarak çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Emecen, XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde siyasette, maliyede, haneden politikalarında, askeri stratejilerde, sosyal hayatta önemli ölçüde değişim ve dönüşümlerin yaşanmış olduğunu kabul etmesinin yanında bunu örnekleriyle beraber ele almıştır. Onun bu husustaki fikirleri özetlenecek olursa, Osmanlı Devleti’nde XVII. yüzyılda yaşanan değişim ve dönüşümler devrimsel mahiyette olmayıp, daha ziyade Osmanlı klasik yapısı içerisinde meydana gelen sorunlara aranan cevaplar ve getirilen çözümler bağlamında ele alınmalıdır (s.265-277).

İlk Osmanlı tarihleri ve onlardan da önce meydana getirilen menkıbevi eserlerle ilgilenen ve Osmanlıların kuruluş dönemiyle ilgili muhtelif monografi ve kitapları bulunan Emecen, bu kısımda bu eserlerden biri olan ve Enveri’nin Düsturname’sinde yer alan Destân-ı Umur Paşa’yı ele almıştır. Eseri tarihçilik adına bir emsal teşkil edecek mahiyette tarih metodolojisi çerçevesinde yoğun bir biçimde tenkide tabi tutmuştur. Eserin kim tarafından yazıldığı, hangi tarihlerde yazılmış olduğu, eserin kime ithaf edildiği, bugüne değin kaç nüshasının olduğu ve bunları tespit eden araştırmacıların kimler olduğu,

muhtevası bakımından eserin kıymeti ve tarihin hangi alanlarında kullanılabileceği, konusu bakımından o dönemde müellifi böyle bir eseri meydana getirmeye sevk eden siyasi, dini ve şahsi gerekçeler, daha önce ve sonra meydana getirilmiş diğer menkıbelerle biçim, içerik, motif bakımından benzerlik ve farklılıkları, eserdeki anekdot ve hikayelerden bir tarihinin çıkarılabileceği alt metinler, eserde olayların geçtiği coğrafyanın ve yer adlarının topografik olarak doğrulanabilmesi gibi çoğu dönemin ruhunu yakalamaya ve anlamaya yönelik soruları esere sormak suretiyle menkıbelerin tarih yazımında etkili bir biçimde kullanılabilirliğini ortaya koymuştur (s.279-302).

Kitabın üçüncü kısmında Emecen, İstanbul Üniversitesi'nde öğrencilik yıllarında ve daha sonra mesleki boyutta akademik hayatında önemli yerlerde bulunan Prof. Dr. Münir Aktepe, Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ, Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu, Prof. Dr. Nejat Göyünç ile bilhassa İSAM çatısı altında birlikte önemli çalışmalarda teşrik-i mesaide bulunduğu İsmail Erünsal ile olan anılarından bahsetmiştir. Bu isimlerle hocalık, mesai arkadaşlığı ve dostluğa doğru seyreden ilişkilerinin önemli dönüm noktalarını ve biyografilerini bu eserde serdederek, akademik hayatındaki rollerini vurgulamıştır. Münir Aktepe'nin, Emecen'in Yeniçağ tarihine olan ilgi ve istidadını fark etmesi, Şehabettin Tekindağ ile olan nükteli ve öğretici anekdotları, Bekir Kütükoğlu'yla sohbetleri ile yeniçağ kürsüsü hakkında kendisine olan vasiyeti, İSAM'da kendisinin tabiriyle "bir nevi akademya" ortamında mesai arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirdikleri renkli sohbetler gibi verdiği küçük anekdotlarla okuyucuya keyifli bir anlatım sunmuştur (s.313-349). Aynı zamanda bu isimlerin Edebiyat Fakültesi bünyesinde meydana getirdikleri bitirme çalışmalarından, doktora ve doçentlik tezlerinden, bin bir emekle kurmuş oldukları enstitülerden, tarih dergilerinden ve kütüphanelerinden, öğrenci yetiştirmelerinde ve onların tecrübe kazanmalarındaki titizliklerinden de bahsetmiş olması, İstanbul Üniversitesi tarih ekolünün gelişimini gözler önüne sermektedir.

Kitabın dördüncü kısmına yine tartışmalı hususlardan biri olan Osmanlılarda hilafet anlayışı ile giriş yapılmıştır. Bu kısımda Yavuz Sultan Selim'den önce halife unvanının hükümdarlarca kullanımda olduğu, Selim'in esasında devralmak istediği unvanın "hadim" sıfatı olduğu, hilafet makamının siyasi manada kendi şahsında birleştirmek isteyen asıl hükümdarın Kanuni Sultan Süleyman olduğundan bahsedilmiştir (s.364). Emecen, bu çıkarımlarını Hoca İsfehani, Keşfi, Celalzâde, İbn İyas gibi dönemin tarih yazarlarının eserlerini okuyup inceleyerek elde etmiştir. Bunun yanı sıra hilafetin Abbasi halifesinden Osmanlı padişahına devredildiği iddiasının kaynağını araştıran Emecen, bu bilginin sıhhati meselesini ve nasıl yaygınlaştığını ortaya koymuştur.

Emecen'in şehir ve bölge tarihi çalışmalarına olan alakası ve lisansüstü öğrencilerini de bu hususta teşviki bilinmektedir. Trabzon, İçel, Muğla, Urfa ve Palu bölgeleri üzerine hazırlanmış olduğu doktora tezleri (s.43) bu alana olan ilgisini ve verdiği önemi gösterir. Bu kitabında da kendisinin doktora tezi çalışmasının ana unsurunu teşkil Manisa'nın Roma ve Bizans, Katalanlar, Saruhan Beyliği ve ardından son olarak Osmanlılar dönemindeki siyasi, ekonomik ve mimari gelişim ve dönüşümü hakkında bilgilere yer vermiş olması oldukça mühimdir (s.391-396). Bölge ve şehir tarihi alanında onu araştırmaya sevk eden merakının sonuçlarından biri de İmroz adası üzerine yaptığı çalışmasıdır. Adanın tarihi hakkında hemen hemen yazılmış pek bir şeyin bulunmayışı ve Osmanlı hakimiyeti döneminde ada hakkında devlet tarafından tutulmuş resmi kayıtların arşiv tasniflerinde yer bulmuş olması, Emecen'i bu malzemeleri kullanmak suretiyle adanın tarihine katkı sağlamaya iten en önemli saiklerden olmalıdır (s.397-413). Benzer şekilde semavi dinlerin ortak merkezi konumunda bulunan Kudüs kenti de Emecen'in ilgi alanına girmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla Emecen Kudüs'e dair olan bu monografisinde Osmanlıların Batı'da kuruluş döneminden beri farklı dine ve millete mensup toplulukları bir arada yaşatabilme tecrübesinin Kudüs'teki tezahürlerini sosyal ve ekonomik açıdan vazgeçilmez kayıtlar olan tahrir defterlerindeki verilerden hareketle göstermiş ve bilhassa nüfusa dayalı sayısal verilerle kentin Osmanlı hakimiyetindeki demografik hareketliliğine dair önemli yorumlarda bulunmuştur (s. 415-424).

Emecen kitabın bu kısmında üzerine uzun yıllar çalışmış olduğu, Osmanlı klasik döneminin önemli simalarından olan Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın son yıllarından ve vefatlarından bahsetmiştir. Günümüzde kamuoyunda ve dahi gerçekleştiği dönemde akıllarda soru işareti olarak kalmış bir husus olan Yavuz Sultan Selim'in vefatı ve buna sebep olan bir hastalık hakkında tarihi kaynaklar, raporlar ve tıp tarihi çalışmalarından yola çıkarak mütalaalarda bulunmuştur (s.443-454). Yine Kanuni Sultan Süleyman'ın son yıllarında şahsi yaşamındaki ve hanesindeki yaşanan gelişmeler ile imparatorluk ve dünya genelinde Sultan Süleyman imajına değinen Emecen, 1543'te çok sevdiği oğlu Şehzade Mehmed'in vefatının tesiri, 1548'e değin istirahat dönemi, nikris hastalığının yaşamında yarattığı etki, Şehzade Mustafa idamının üzerinde yarattığı etki, Hürrem Sultan ve onun cenahı ile olan ilişkileri, halk içinde değişim ve bir yeniden başlangıç isteğinin tezahürü olarak Düzme Mustafa olayı gibi bütün bu yaşanan gelişmelere karşı Sultan Süleyman'ın aldığı sosyal ve siyasi önlemler oldukça akıcı ve betimleyici bir üslupta ele alınmıştır (455-464).

Bir tarihçinin üzerine yoğunlaştığı dönemi anlayabilmesi ve kapsamlı bir şekilde ele alabilmesi için o dönemin zihniyetini bilhassa kavramlar üzerinden takip etmesi gerekebilir. Zihniyet tarihi kapsamında bunun en güzel örneklerinden birini bu çalışmada ele alan Emecen, XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin benimsemiş olduğu cihanşümul siyaset anlayışı dahilinde dönemin

ilmi kaynaklarında adı geçen ve ayrıca dönemin apokaliptik anlayışıyla da bağlantılı olan müceddid mefhumunun serencamını incelemiştir (s.473-491). Yine aynı alanda İstanbul kentini meş'um ve mev'ud kavramları açısından ele alan Emecen, Hz. Peygamberin fiten hadislerini işlemiş kronik yazarları ile fetihnamelerdeki ibarelerden yola çıkarak, İstanbul'un fethini dönemin apokaliptik düşünceleriyle birlikte ele alarak kıyamet fikri ile olan bağlantısını ortaya koymaya çalışmıştır (s.493-531).

Son olarak çevresinde yaşanmakta olan olaylara karşı bir tarihçinin üzerine düşen görevi göstermesi bakımından, 6 Şubat 2023 depreminden kısa bir süre sonra Ulusal Risk Kalkanı Projesi kapsamında muhtelif bilim dallarından uzman görüşü almak için tertip edilen bir toplantıya tarihçi olarak katılan Feridun M. Emecen, Ülkeyi Sarsan Deprem Üzerine Şahsi İntibalar başlığı altında yaşanan gelişmelerin doğru şekilde tespit edilip değerlendirilmesinde tarihi bilgiye ve tarihçiye düşen görevi okuyuculara açıklamıştır (s.533-563)

Sonuç olarak, Osmanlı siyasi tarihi, şehir tarihi, askeri tarih, zihniyet tarihi alanlarında çok sayıda monografi ve kitabı bulunan Feridun M. Emecen'in, akademik kariyeri boyunca hakkında araştırma yapmış olduğu hemen her konudaki çalışmalarından birer kesite rastlanılabilen bu kitap, onun çalışmalarından elde ettiği sonuçları, akademik kariyeri, dahil olduğu projeleri, hocaları ve öğrencileri ile olan ilişkileri, tarih anlayışı ve metodu hakkında bilgi sahibi olmak isteyen okuyucular için yegane kaynak olma özelliğini taşımaktadır.